

1933'den 2003'e Atina Kartasındaki Değişimler, CIAM'dan CEU'ya

Pelin GÖKGÜR

Yrd. Doç. Dr.
Mimar Sinan Güzel
Sanatlar Üniversitesi
Şehir ve Bölge
Planlama Bölümü

İlk Atina Kartası, C.I.A.M. (Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi) çalışmalarının sonucunda ortaya çıkmıştır. 1928 yılında modernist akımın mimarları tarafından oluşturulan CIAM ilkesiyle, mimarlık ve şehircilik alanındaki geleneksel düşünce, yerini modern düşünceye bırakmıştır. 1932 yılında yapılan ve CIAM kongreleri içinde en önemlilerinden birisi olan bu kongrede, modern şehirciliğin ilkeleri "Atina Kartası" adı altında toplanmıştır. Bu Karta'da belirlenen iki ana başlık:

- Kent ve Kent Bölgesi,
- Kentlerin Bugünkü Durumu-Eleştiriler ve Çareler' dir.

İkinci ana başlık; Barınma, Dinlenme (boş zamanlar), Çalışma ve Ulaşım alt başlıklarından oluşmaktadır. Ayrıca bu bölümde tarihi miras ve doktrinler yer almaktadır.

Birinci bölümde; kentin bölgeyi oluşturan politik, sosyal ve ekonomik bütünün bir parçası olduğu belirlenerek, kentsel gelişmelere yön veren nedenlerin sürekli değişimlere bağlı olduğu ortaya konmuştur. İkinci bölümde ise kent dört temel işlevle belirlenmiş ve bu işlevler kentsel alanda, "bölgeleme" ilkesiyle, yerini bulmuştur. Bunlar kısaca;

- 1- Barınma: konut bölgelerinin belirlenmesinde hijyen normları, fiziksel çevre koşulları ön plana çıkarılmış,
- 2- Dinlenme: alanların yetersizliği ortaya konmuş, oluşturulacak yeni yeşi alanları; çocuk bahçeleri, gençlik merkezleri veya

ortak kullanılacak mekanları kapsamına karar verilmiş,

3- Çalışma: konut ve çalışma yerleri arasındaki mesafelerin en aza indirgenmesi, sanayi sektörünün konut sektöründen bağımsız olması ve bu sektörlerin birbirinden yeşil bir bölgeyle ayrılması düşünülmüş,

4- Ulaşım: konut, gezinti, transit ve ana yollar olarak ayrılması, yayaların otomobil yolundan farklı bir yolu kullanması, büyük ulaşım akslarının yeşil bölgelerle yalıtılması kararı alınmıştır.

Ayrıca Karta'nın bu bölümünde tarihi miras konusu ele alınarak, mimari değerlerin korunması gerekliliği vurgulanmıştır

Bu kartada kent "işlevsel bir birim" olarak tanımlanmış, "bölgeleme" ilkesinin de, kentte belirlenen temel işlevlerin (barınma, dinlenme, çalışma, ulaşım) uyumuna katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Daha çok materyalist bir yaklaşımla ele alınan kent ve insan ilişkilerinde, işlevsel yapı ön plana çıkarılmış dolayısıyla insan boyutu göz ardı edilmiştir.

1933'den günümüze kadar politik çerçeve ve toplumsal yapıdaki değişimler, planlamayı da etkilemiştir. Bu değişim ortamında, Avrupa Birliği kentsel çevre ve yaşam kalitesini vurgulayarak birçok girişimde bulunmuştur. Bunun yanı sıra, "Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi Taslağı," "Sürdürülebilir Kent ve Kasabalar için Avrupa Kampanyası"nın düzenlenmesi bu çalışmalara katkıda bulunmuştur.

PLANLAMA
2005/1

Avrupa Kent Plancıları Konseyi de (CEU), ilki 1933 yılında hazırlanan Atina Kartası'ndan yola çıkarak, bu Karta'daki yetersizlikleri tespit etmişler ve 21. Yüzyıla daha uygun bir Karta hazırlamak için 1998 yılında Portekiz'de bir araya gelmişlerdir. Hazırlanan yeni Atina Kartası bir başlangıç olarak kabul edilmiş, bu kartanın her 5 veya 10 yılda bir yeniden ele alınarak, gerekli değişimlerin yapılması öngörülmüştür.

1998 ATINA KARTASININ AMAÇ VE İÇERİĞİ

1998 Atina Kartası'ndaki temel kavram şu şekilde tanımlanmıştır: Kentlerin, mevcut ve gelecek nesillerin sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmesi ve kentsel gelişmelerin, farklı sosyal güçlerle birlikte sivil yaşamdaki aktörlerin katılımı sonucunda gerçekleşmesidir.

Bu Karta'nın amacı:

- Sürdürülebilir düzenleme programının, kentlerin çevreleriyle ele alınarak tanımlanması,
- Kent planlamanın rolünün bu programdan yola çıkılarak tanımlanması,
- Kentsel politikalara her düzeyde karar verici olarak katılan aktör ve meslek adamlarına rehberlik edecek ilkelerin tanımlanmasıdır.

3 bölümde ele alınan bu Karta'da, konu başlıkları ana hatlarıyla şöyledir:

Kentlerin Çevreleriyle Birlikte Sürdürülebilir Düzenleme Programı,

Avrupa Birliği'nin hazırladığı ve 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen HABITAT II'nin sonucunda ortaya çıkan bir dizi rapor sürdürülebilir kent düzenleme programının oluşumuna katkıda bulunmuştur. Bunlar; (Tétard,2002)

- Kentsel Çevre üzerine, Yeşil Kitap (1990);
- Avrupa 2000;
- Avrupa 2000+:Avrupa Bölgesel Kalkınma İşbirliği (1991);
- Sürdürülebilir bir kent için Avrupa konsepti (1996);
- Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi (1997);
- Avrupa Birliği'nin sürdürülebilir kent planlama programına doğru (Kent Ajandası 1997);

Hazırlanan son raporda Avrupa Birliği politikaları ve yetkileri çerçevesinde Avrupa'da kent planlamanın özel bir stratejiye gereksinimi olduğu kabul edilmiştir. AB tarafından hazırlanan kentsel programın analizinde belirlenen sorunlar ışığında, Avrupa Şehirciler Konseyi bu sorunları giderebilmek için rapora yeni bölümler eklemiştir. Bunlar:

Nüfus ve konut

Avrupa'nın son 50 yılda demografik yapısındaki değişimler, yaşlı nüfus, yaşam sürecinin uzaması, geç yaşlarda yapılan evlilikler, giderek artan boşanmalar, etnik gruplar, uluslararası göçler gibi konularla birlikte ele alınmış, sosyal konut, yaşlı insanlara yönelik donatılar, evsizlik sorunları belirlenmiştir.

Sosyal sorunlar

Demografik değişimlere bağlı olarak Avrupa kentlerinin sosyal yapısında farklılaşmalar olduğu, aynı zamanda yaşam biçimleri ve gereksinimlerin farklılığından konutların etkilendiği; planlamanın süreklilik, sosyal uyum, çoğulculuk gibi güncel eğilimlere katkıda bulunması aynı zamanda ekonomik, kültürel ve sosyal ihtiyaçları karşılayacak yeni faaliyet ve kentsel düzenleme için köklü çözümler üretmesi gerektiği belirlenmiştir.

Eğitim ve kültür

Azalan çalışma süreleriyle birlikte, Avrupa'da yaşayan insanların boş zamanlarında bir artış olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak, kentsel turizm ve eğlence alanlarındaki gelişmede, "ortak miras"ın rolü ortaya konmuş, ortak miras Avrupa'nın kültür ve kimliğini tanımlayan temel öge olarak belirlenmiş, mirası korumak ve geleceğe taşımak için yapılacak eylemler ve mekansal gelişmelerde, dikkatli bir stratejinin seçilmesine karar verilmiştir. Kent, eğitim sisteminin temel etkeni, aynı zamanda yurttaşlığın temelleri olan tarih, kimlik ve övüncün temsilcisi olarak belirlenmiştir.

Bilgi toplumu

İletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişme hedefi, kentsel sistem içinde kolaylıkla algılanabilmektedir. Bir yandan, bilişim teknolojisinin, kültürel, ekonomik, sosyal eylem ilişkilerindeki artışa ve kullanım çeşitliliğine olanak sağlaması kentler için olumlu görülürken, diğer bir yandan

bu teknolojinin getirdiği sosyal yalıtım, kentlilerin bu teknolojiden eşit olarak yararlanamaması gibi sorunlar, bu gelişimin olumsuz yönleri olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, tüm kentlilerin iletişim teknolojilerinden eşit bir şekilde yararlanabilmesi için yerel yönetimlere sorumluluk verilmesi kararlaştırılmıştır.

Çevre

Son on yıl içinde planlamanın temel amacı durumunda olan sürdürülebilir gelişme çevre korumanın yanısıra kentsel miras, boş alanlar, yeşil alanlar, kültürel peyzaj gibi konuları da gündeme getirmiştir. Gerek kentsel gerek kırsal alanda biyoçeşitliliğin korunması çok önemli bir hedef olarak belirlenmiştir.

Ekonomi

Ekonomik gelişmeyle birlikte kamu ve özel sektör ortaklıklarının artışı vurgulanmış, bu konuda plançıların kamusal ve özel ortaklıklarda en verimli kullanımların ortaya çıkartılması için aktif rol alması, ekonomik yapının hızlandırılması gibi konular ele alınmıştır.

Hareket-Ulaşım

Gelecek 25 yılda özel araç kullanımının yaklaşık %200 oranında artacağı, bunun da orta ve batı Avrupa ülkelerinde hava kirliliği, trafik sıkışıklığı, yaşam kalitesinde düşüş gibi sorunlara neden olacağı belirlenmiştir. Avrupa Kent Plançıları Konseyi, erişim ve hareketliliği temel hedef alınırken, daha kaliteli bir çevre yaratma yoluna gidilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Stratejik düzeyde, Avrupa'yı boydan boya geçen ulaşım şebekelerinin oluşturulmasıyla, kentlere erişimin kolaylaşacağı ve ekonomik faaliyetlerin artışına destek sağlanacağı belirlenmiştir. Buna karşılık yerel ölçekte; arazi kullanım politikalarını kentsel ritim ve ulaşım planlarıyla bütünleştirecek bir yaklaşımın oluşturulması, kamusal ulaşım, yaya ve bisiklet ulaşımı desteklenerek erişimde kentlilere farklı ve çeşitli seçenekler sunulması gerekliliği vurgulanmıştır.

Seçenek ve çeşitlilik

Modern şehirciliğin iki temel ögesi, ekonomik faaliyetleri değerlendirmek ve kentsel kalitenin iyileştirilmesi olarak belirlenmiştir. Çok işlevli alanların yaratılması, çeşitlilik sunularak sosyal ve ekonomik canlılığın üretilmesi hedeflenmiştir.

Emniyet ve sağlık

Yerel ölçekte birçok Avrupa kentlerinde yaşam koşulları ve sosyal yapılanmaya bağlı olarak suç işleme oranlarında artış tespit edilmiş, ayrıca Dünya Sağlık Örgütü 1993'de Glasgow'da düzenlenen kongrede Avrupa'da kamu sağlığında da problemler olduğunu ortaya koymuştur. Kent planlamanın ve yönetimin bu anlamda ve ayrıca doğal afetlere karşı önlemler alması kararlaştırılmıştır.

Sürdürülebilir Kentlerin Düzenlenmesi İçin Hazırlanan Programın Uygulama Aşamasında Planlamanın Rolü

Bu bölümde planlama ilkeleri 2 büyük ana kategoride ele alınmıştır. Bunlar:

Temel ilkeler

Bu bölümde; katılımcılık, kentlerin çevre kriterleri ve sürdürülebilir gelişme ilkelerine dayalı bir şekilde planlanması, planlamanın sosyal, çevresel ve ekonomik sorunları ele alarak, değişik parametreleri etkileyecek şekilde ve bu parametrelere uygun şekilde öngörülmesi, planlamanın farklı kesimler arasında arabulucu rolü üstlenmesi, hakkaniyet gibi konular ele alınmıştır. Kent planlamanın bir süreç olduğu, kent planlarının revizyona ve sürekliliğe açık olması gerekliliği, bilgi, danışma ve katılımın planlamanın temel araçları olduğu vurgulanmıştır. Planlamanın; hakkaniyet, çevre ve toplumun sorunlarına duyarlılık konularında, bir arabulucu olarak görevini sürdürmesinin, plançıların da bölgeleme politikalarında ortaya çıkan "uyum" veya "uyumsuzluk" niteliğini, yeniden gözden geçirerek, değerlendirmesinin gerekliliği ortaya konmuştur.

21.Yüzyıl için gerekli yeni ilkeler

Bu bölümde; kentsel kaynakların eşitlikçi bir ilkeyle ve yerel gereksinimler gözönünde bulundurularak dağıtılması, toplum ve kentlerin giderek büyüyen baskılar, işsizlik, değişim karşısında planlamanın rolünün daha da güçlendirilmesi konuları ele alınmıştır.

Kentlerdeki canlılık ve zenginliğin; teknik bilgideki paylaşım, profesyoneller, politikacılar ve toplumla oluşturulacak eylemlerde organizasyon gücü, yaratıcılık, katılım gibi konulara bağlı olarak gelişeceği ortaya konulmuştur. 21.Yüzyıl kentlerinin kendi sorunlarına genel düzenleme planından çok halka açık bir uzlaşma sürecinde,

1998 Atina Kartası'ndaki temel kavram şu şekilde tanımlanmıştır: Kentlerin, mevcut ve gelecek nesillerin sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmesi ve kentsel gelişmelerin, farklı sosyal güçlerle birlikte sivil yaşamdaki aktörlerin katılımı sonucunda gerçekleşmesidir.

2003 yılında yapılan revizyonda, Atina Kartası'na yeni bir vizyon eklenmiştir. Bu vizyon "Uyumlu Kent" şeklinde belirlenmiştir. Uyum, görsel öğelerin uyumu ve farklı kentsel işlevler arasındaki uyum, altyapı şebekeleri, yeni bilişim ve iletişim teknolojileri gibi alanlarda ele alınmıştır.

PLANLAMA
2005/1

gereksinimler ve fırsatların değerlendirildiği bir yapılanmayla çözüm bulabilecekleri belirlenmiştir. Kentsel saçaklanmalar için hassas bir yönetimin gerçekleştirilmesi, kent çevrelerinde oluşan doğal koridorların korunması gerekliliği vurgulanmıştır. Kent plancılarının planlamadaki önemli ve vazgeçilmez rolleri ve uzun vadedeki hedefleri CEU tarafından şu şekilde tanımlanmıştır:

- Mevcut ve gelecekteki gereksinimlerin belirlenmesi, eyleme yönelik amaç, hedef, imkanlar ve engellerin ortaya konulması,
- Eylemlerin gerçekleşebilmesi için arabulucu rolün üstlenilmesi,
- Değişimlerden kaynaklanan sonuç ve etkilerin, ortaya çıktıkları andan itibaren değerlendirilmesi,
- Plan ve politikalar oluşturularak, gerekli eylemler için harekete geçilmesi, araştırmalara dayalı verilerden hareketle önerilerde bulunulmasıdır.

Yarının Kentinde, Kentsel ve Beşeri Gereksinimlerin Karşlanması

Herkes için bir kent vizyonundan yola çıkarak, gereksinimlerin karşılanması için planlamada alınacak önlemler şu şekilde belirlenmiştir;

- Gerçek bir katılım için planlama organizasyonundaki çerçevenin kademeli olarak yeniden düzenlenmesi,
- Kentin en üst düzeyde sosyal yaşamın var olduğu yer olması, komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesinde kamu katılımını arttırmak için konut ve mahalle gibi öğelerin kilit rolü üstlenmesi,
- Kentlerin özelliklerinin korunması, kentsel çevre kimliği, geleneksel öğeler, önemli yapılar, tarihi çevre ve boş alanların kentsel kuramlara entegre edilmesi,
- Planlamanın iletişim teknolojisinde en uygun işletme imkanlarını arttırarak, toplum için maksimum yararı sağlaması,
- Planlama politikalarının, mekansal organizasyonun sürdürülebilir gelişme ilkelerine göre hazırlanması, bunların eylem planlarına entegre edilmiş olması ve katılım süreciyle ilişkilendirilmesi,
- Pazar ekonomisinin güçlerini tanımlayarak; kent gelişiminin özel sektör ortaklığına doğru

yönlendirilmesi, işletme bedellerinden kent ekonomisine katkı sağlanması,

- Özel araçlar için park etme ve park ücretleriyle ilgili politikalar belirleyerek, özel araç kullanımının en aza indirgenmesi, toplu taşımacılığın iyileştirilmesi, yolların yaya ve bisiklet için daha verimli hale getirilmesi,
- Esneklik, daha çok çeşitlilik ve farklılık, "Bölgeleme"nin katı politikaları yerine esnek planlama, kaynakların israfının engellenmesi, kentsel dokuya canlılık ve çeşitlilik katmak için özellikle kent merkezlerindeki arazi kullanımında farklı çözümlerin getirilmesi,
- Doğal afetlere karşı mekansal düzenlemelerde alınacak önlemlerin ve diğer koruma önlemlerinin, planlama ve yönetimin her kademesinde bütünleştirilmesi, planlamanın Dünya Sağlık Örgütü'nün normları doğrultusunda "Sağlıklı Kentler" programının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmasıdır.

2003 ATİNA KARTASININ AMAÇ VE İÇERİĞİ

2003 yılında yapılan revizyonda, Atina Kartası'na yeni bir vizyon eklenmiştir. Bu vizyon "Uyumlu Kent" şeklinde belirlenmiştir. Uyum, görsel öğelerin uyumu ve farklı kentsel işlevler arasındaki uyum, altyapı şebekeleri, yeni bilişim ve iletişim teknolojileri gibi alanlarda ele alınmıştır. Bu sorunlar gözönüne alınarak yapılan revizyonda, "Kentler Şebekesi" kavramından yola çıkılmış ve amaçlar iki bölümde belirlenmiştir:

Birinci bölümde; uzun geçmişlere dayanan tarihinin sonucunda ortaya çıkan kültürel zenginlik ve çeşitlilik korunarak,

- Kentlerin, yararlı işlevleri olan ve çok kapsamlı şebekelerle bağlantılı hale getirilmesi,
- Kentlerin yaratıcılıklarını ve rekabet etme özelliklerini koruyarak, tamamlayıcılık ve işbirliği konularını araştırması,
- Kenti kullananların her türlü imkandan yararlanabilmesi için katkı sağlanması,

İkinci bölümde;

- Kentlerin karşı karşıya kaldığı sorunlar ve mücadele yöntemlerinin ele alınması,
- Bu vizyonun uygulamaya geçmesi için kent plancılarının görevlerinin belirlenmesidir.

Bu kartanın ilk bölümünde ele alınan konu başlıkları kısaca şöyledir;

Uyumlu kentler

Zamanda uyum

Kentlerde fiziksel uyumsuzlukla birlikte, gelişmelerin de eşzamanlı olmaması farklı bir uyumsuzluk sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu saptamadan yola çıkılarak, sürekli değişim içinde olan bir dünyada kentsel kimliklerin korunması ve yükseltilmesinde de, “zamanda uyum”un gerekliliği, gelecekte çok merkezli kentsel şebekelerden oluşan “şebeke kenti” kavramıyla, kentlerin eşzamanlı gelişmeler göstereceği vurgulanmıştır.

Sosyal uyum

Denge

Ekonomi, eğitim, sağlık, donatı dengelerinin kurulması,

Çeşitli kültür zenginliği

Kentlerin kimlik, kültür ve karakterlerinin korunması, esnek ve hassas dengelerin oluşturulması için kentler arası yeni bağlantıların kurulması,

Nesiller arası ilişkiler

Avrupa’da giderek artan yaşlı nüfusun, çeşitli yaş grupları arasındaki dinamik dengeyi değiştirmesinden kaynaklanan sorunların, kamusal alanlara çözülmesi, bu alanların belirlenmesi ve kullanımıyla farklı yaş gruplarının biraraya getirilmesi,

Sosyal kimlik

”Uyumlu kent”te, farklı kültürler arası alışveriş ve entegrasyonun kente zenginlik ve çeşitlilik getirmesi,

Şebeke ve hareketlilik

“Uyumlu kent”te; mekan organizasyonunun, kentsel politikalar ve ulaşım politikalarıyla birlikte ele alınması,

Donatı ve hizmet

Donatı ve hizmet programlarının yeni kullanım modellerine uyarlanacak şekilde esnek olması, şeklinde belirlenmiştir.

Ekonomik uyum

Küreselleşme, bölgeleme

“Uyumlu kent”ler arası ekonomik ilişki sistem-

lerinin artmasıyla, toplumun istihdam ve refaha erişimindeki kolaylıkların sağlanması,

Rekabet avantajları

Kültürel ve doğal birikimlerin, uyumu arayan bir kent için önemli araçlar olması,

Kentsel şebekelerin gelişimi

Çok merkezli kentsel şebekelerin varlığıyla Avrupa’da ekonomik faaliyetlerin güçleneceği ve bunun için 4 farklı şebekeye gereksinim olduğu belirlenmiş, bu şebekelerin, Avrupa’daki ekonomik faaliyetlerin dağıtım ve gelişimini güçlendireceği düşüncesi kabul edilmiştir. Bunlar;

Sinerji şebekeleri: Benzer özellikler gösteren kentler arasında rekabeti sağlamak veya ortak hedefleri geliştirmek için işlevsel ortaklıklar ve örgütlenme olanakları sağlayan şebekeler, Esnek şebekeler: Esnek bir sistem içinde hizmet ve olanakların değişimini sağlayan şebekeler,

Tamamlayıcı şebekeler: Farklı özellikleri olan ve kentlerin birbirine katkısını sağlayan, taşıdıkları ortak özellikler nedeniyle kentleri büyük kamusal projelere teşvik eden şebekeler, Kesinlik kazanmış şebekeler: Kültürel ve/veya ekonomik anlamda ortak menfaatleri paylaşan, kentler arası rekabeti güçlendiren şebekelerdir.

Ekonomik çeşitlilik

Kentlerin ekonomik performansını etkileyen faktörler için her kentte farklı düzenlemeler yapılması, kentlerin ekonomik başarısını etkileyen verilerin (doğal ve kültürel miras, beşeri kaynakların varlığı, kültürel yaşam ve hoş bir çevre, stratejik yer seçimi), her kentte farklı şekilde ele alınarak, kentsel çeşitliliğe katkıda bulunması ve herbir kentin yaşam kalitesi ve ekonomik gelişme arasındaki dengesinin belirlenmesi konuları ele alınmıştır (Atina Kartası 2003). Ayrıca bu bölümde, kentlerin, giderek ekonomik yönelimlerde stratejik seçimler yapmak durumunda olduğu, yerel ve bölgesel ekonomilerin diğer bölge ekonomileriyle daha fazla bütünleşmesi gibi konulara değinilmiştir.

Çevreye uyum

Temiz ve Sağlıklı kentler

Sürdürülebilir gelişme ilkelerinin uygulanması ve “çevre” için alınacak tedbirlerle yaşanabilir, sağlıklı kentler oluşturulması, sağlık açısından

Avrupa'nın geleceğini tehdit eden beslenme ve zararlı maddelerle ilgili sorunların büyük ölçüde ortadan kaldırılması, sağlık ve sosyal hizmetlerin desteklenip, önlem almaya daha fazla önem verilmesi,

Doğa, peyzaj ve kentsel boş alanlar

Çevre kalitesinin, sosyal uyum, kültürel canlılık ve kent ekonomisi için kilit noktayı oluşturması nedeniyle daha dikkatle ele alınması yolunda çalışmalar yapılması, iyi korunmuş doğal ve kültürel mirasla birlikte yaşama olanaklarının korunması ve çoğaltılması, kent planlamanın doğal ve kültürel mirasın korunmasında ve yeni olanakların yaratılmasında en etkin araç olarak belirlenmesi,

Enerji

Enerji dağıtım sistemlerinin ve altyapılarının teknolojik kullanımla daha ekonomik hale getirilmesi, oluşturulacak projelerle hava kirliliği, iklim bozulmaları ve gazların oluşturduğu sera etkilerinin azaltılması, kararlaştırılmıştır.

Mekansal ilişkiler

Mekan kullanımında uyum

“Uyumlu kent”lerde; kent merkezlerindeki temel işlevler, çok merkezlilik ve diğer düğüm noktalarının korunması, kent içinde ve çevresindeki farklı şebeke alanlarının eklemlenmesine özen gösterilmesi,

Kentsel uyum ve yaşam kalitesinde kültürün ve “yer”in önemi

Kentlerin yeniden oluşturulmasında kentsel sanat ve kentsel kompozisyonun temel öğeler olarak kabul edilmesi, toplu ve bireysel güvenlik duygusunu iyileştirmek için normların konulması, ayrıca bozulmuş kent formlarının yenilenmesi, kentin her yerinde estetik kavramının en iyi şekilde kullanımının sağlanması, kültürel ve doğal mirası oluşturan öğelerin sistematik bir şekilde korunması,

Bu olumlu gelişmelerin, yerel, tarihsel ve sosyo-ekonomik koşullara göre **her ülkede ve her kentte farklı şekillerde** yönetilmesi ve uygulamaya konması, her “yer”in kendine özgü özelliklerinden ve çeşitliliğinden yola çıkarak sembolik değeri olan kentsel çevreler yaratılmaya çalışılmasına karar verilmiştir (Atina Kartası 2003).

Avrupa kenti için yeni bir düşünce

21.yüzyılda Avrupa'nın yapacağı temel katkılardan biri, eski ve yeni kentler arasında geçmiş ve gelecek uyumunu sağlayacak şekilde, yeni gelişme modellerini ortaya koyması şeklinde belirlenmiştir.

Kartanın 2. bölümü ise sosyal, politik, ekonomik, çevresel ve kentsel değişimler, eğilimler, engeller tesbit edilmiş ve **plancuların** görevleri farklı özelliklerine göre farklı şekillerde belirlenmiştir. Bu özellikler:

Hümanist ve bilimsel yönüyle plancı: Avrupa'da kent planlama eğitiminin ve mesleğinin gelişimi için katkıda bulunan, deneyimlerin sonucunu paylaşan, mevcut özellikleri ve eğilimleri analiz eden, felsefe, teori ve araştırmada bilgisini sürekli yenileyen plancı,

Kestirimci ve kuramsal yönüyle plancı:Özellikle sorunlu alanlarda seçenek ve olanakları çoğaltan, kentlerin veya bölgelerin gelişimi için fırsatları ortaya koyarak mekansal stratejiler oluşturan plancı,

Arabulucu ve stratejik danışman olarak plancı: Dayanışma, hakkaniyet ilkelerine saygı gösteren, yerel yetkili, karar verici, ekonomik aktör ve yurttaşlar arasında kamusal katılım ve sözleşmeyi kolaylaştıran, öneriler, amaç ve hedefler ortaya koyarak yasal müdahale araçlarını oluşturan, yetkililere danışmanlık yapan plancı,

Yönetici ve kentsel düzenleme özellikleriyle plancı: Farklı özellikteki alanlar ve farklı sektörler arasında ortaklaşa hareketi sağlayan, özel ve kamu sektörleri arasındaki ortaklıkları teşvik eden, mekansal gelişme sürecinde stratejik yönetim biçimlerini benimseyen plancı, olarak belirlenmiştir.

SONUÇ

Modern şehirciliğin ilkelerini oluşturan 1933 Atina Kartası'nda, insan yaşamı sosyal açılımlar ele alınmadan 4 ana işlevle belirlenmiş, bunun sonucunda da yalıtılmış büyük kent parçaları ve kentsel formda bozulmalar başgöstermiştir. Modern şehircilik hareketiyle; cadde, sokak, cephe, kamusal, özel yarı özel alanların birbiriyle olan ilişkisindeki dengeler altüst olmuştur. Özellikle konut alanlarındaki uygulamalar, kümeler halinde “hücreleşmelere” yol açarken, insan ölçe-

ğinde ara mekanların yoksunluğuna neden olmuştur (Tétard, 2002). Kentsel oluşumun merkezinde olan insan faktörünün dikkate alınmaması, kentin işlevsel ve sosyal yapısı arasında kopuşmalara yol açmıştır. Sonuç olarak, mimari biçimlerle sınırlı kalan ve yaratıcılıktan uzak olan modern şehircilik anlayışı; “yalıtım, kopukluk, katılık ve tekdüzelik” simgesini oluştururken, belirlediği ilke ve hedeflerini, ekonomik, sosyal ve idari sistemle bütünleştirememiştir.

1998’de hazırlanan ve 2003 yılında revizyonu yapılan yeni Atina Kartası’nın genel çerçevesi “sürdürülebilirlik, katılım ve uyum üzerine kurulmuş, 1933 yılında hazırlanan Atina Kartası’da olduğu gibi “emredici, zorlayıcı, katı” bir vizyon yerine, “esnek, katılımcı”, kenti kullananlar ve gereksinimlere cevap verecek ilkelere göre belirlenmiştir. İnsanı ön plana çıkaran, planlama sürecinin her evresinde kullanıcıyı, uyumu, sürdürülebilirliği dikkate alan yeni Atina Kartası’nda aynı zamanda 1933 kartasında ele alınmayan ekonomi ve çevre konusunda da detaylı bir çalışma gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bu kartalarda, planlamanın revizyona ve sürekliliğe açık olması gerekliliği ortaya konularak, planlamaya katılım ve karar sürecinin aydınlanabilmesinde de hedef ve performansın temel araçlar olduğu vurgulanmıştır. Plan ve politikaların kontrolü ve değişimi, kaynak ve gereksinimlerin gelişimine bağlı olarak yapılmalı, kentsel değişimlerin sonuç ve etkileri ivedilikle değerlendirilmelidir.

Son kartayla planlama, farklı aktörler ve çıkarlar arasında arabuluculuk rolünü üstlenmiş; hakkaniyet, çevre ve toplumun sorunlarına duyarlılık, planlamanın aracı olmaya devam etmesi gereken alanlar olarak belirlenmiştir. Kentler ve toplum için plancının “büyük usta” yerine, topluma danışmanlık yaparak hizmet veren bir kişi yerine konması önerilmektedir.

1998 ve 2003 Karta’larında, 1933’de ortaya konan sınırlayıcı bölgeleme politikaları yerine,

kentsel işlevlerin içiçe olması, çok merkezlilik gibi konular ele alınmış, mekanların bu ilkelerden yola çıkarak düzenlenmesi hedeflenmiştir.

Modern dönemdeki yoğun kentleşme çabaları sonucunda, kentlerin kültürel -estetik bütünlüğü bozulmuş ve genellikle kentsel dokunun devamlılığı ortadan kalkmıştır. Bunların tekrar yaşatılması için Avrupa Kent Plancıları Konseyi; bütününde kentsel değerler oluşturan, kentsel çevre kimliğini ve geleneksel öğeleri, tarihi çevreyi, boş alanları, yeşil alanları, önemli yapıları koruyan bir şehircilik anlayışı üzerinde yoğunlaşmıştır.

Yeni teknolojilerden en verimli şekilde yararlanılmasının hedeflenmesi, özellikle iletişim teknolojilerinin olanaklarıyla “kentler şebekesi” kavramının oluşturulması, şebeke sözcüğüne “süreklilik, sınırsızlık” niteliklerini katarak, CIAM’daki katı bölgeleme politikalarının geçerliliğini süratle yitirmekte olduğunu göstermiştir.

CIAM’dan CEU’ya değişen amaç, hedef ve ilkeler genel çerçevesiyle bu şekildedir. İki karta arasında geçen 70 yıllık bu sürede, kentlerde yaşanan her türlü parametrenin köklü değişime uğradığı, kentsel değerlerin, sorunların ve çözümlerin süratle farklılaştığı, her şeyin son derece devingen olduğu, planlama politikaları ve plancıların rolünün yeniden ve yeniden tanımlandığı bu durumda, planlama çalışmalarında “**revizyonun sürekliliği**” kaçınılmaz olmaktadır. Bu gelişim ve değişimlerden yola çıkarak 2008 Atina Kartası’nın da, yepyeni bir vizyonla, kent planlamaya katkıda bulunmaya hazırlandığı varsayılabilir.

Kaynakça

TETARD, Jean Pierre. (2002), La Nécessaire Reconquete du Projet Urbain, Chartes d’Athenes –CEU -1998, Paris, L’Harmattan yayınları,

LE CORBUSIER. (1971), La Charte d’Athènes, Seuil Yayınları,

www.ceu.ectp.org La nouvelle Charte d’Athènes 2003

Kartanın
2. bölümü
ise sosyal,
politik,
ekonomik,
çevresel
ve kentsel
değişimler,
eğilimler,
engeller
tesbit
edilmiş ve
plancıların
görevleri
farklı özel-
liklerine
göre farklı
şekillerde
belirlenmiş-
tir.